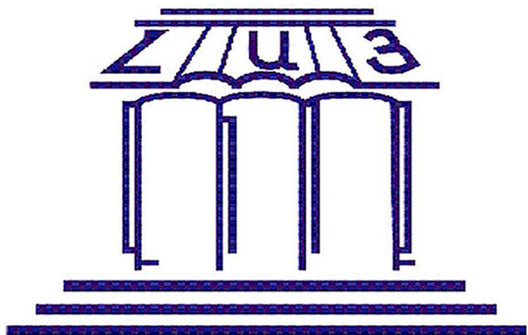

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԵՏԵՐԱԿԱՆ

ԳԻՆԸ 15
Цена

ԿՈՊ.
коп.

Բարձր. վ. ԱՎ.

ՊԱՅՔԱՐԵԼ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ԴԱՇՏԵՐԻ
ԲԵՐՔԱՏՎՈՒԹՅԱՆ
ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ

631.5

7-45

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
„ՀՅՈՒՍԻՍ. ԿՈՎԿԱՍ“
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ 1932

ՊԱՅՔԱՐԵԼ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՅՏԵՐԻ ԲԵՐՔԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԲԱՆՇԵՎԻԿՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԻ ԹՎԵՐԸ

1931 թիվը մտնում է սոցիալիզմի համար մղվող պայքարի պատմության մեջ, փորպես կուսակցության և բանվոր դասակարգի ունեցած վիթխարի, համաշխարհային—պատմական նշանակություն ունեցող հաղթանակների տարի: 1931 թիվը վճռական ողակ հանդիսացավ հնգամյակը 4 տարում իրականացնելու գործում: Առանձին գործարաններ և ֆաբրիկներ, արդյունաբերության ամբողջ ճյուղեր (նավթ) հնգամյա պլանը կատարեցին ժամկետից առաջ:

Արդյունաբերության ինդուստրացիան արագ տեմպերն ուժեղ բազա ստեղծեցին՝ գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման համար: Աճեցին հազարավոր հանքահանքային խոշոր գործարան-խորհրդատեսություններ, փորոնք ապրիս են արդեն միլիոնավոր տոնն ապրանքային հանքահանքի: «Սա ցույց է տալիս, թե կոլեկտիվացման, մեքենա-սրահային կայանների զարգացման յեղ խորհմեստությունների կազմակերպման հիման վրա, կուսակցությունը կկարողանա սկսել իրագործելու կապիտալիստական յեղերներին հասնել յեղ անցնել» լոգունգը վոչ միայն արդյունաբերության տապալիզում, ուր խոշոր տնտեսության առավելությունները վաղուց արդեն յերևան յեկան հոսկայական ուժով, այլ յեղ գյուղատնտեսության բնագավառում» (16-րդ կուսհամագումարի բանաձևից): 1930 թվին վիթխարի հաջողություններ ունեցանք անհատա-

խող դերը դրավեց յերկրամասի գյուղատնտեսական արտադրության մեջ: Խորհրդատեսությունների ցանքաստորադրածությունն աճեց և հասավ 1 միլ. 420 հազար հեկտարի: Կոլտնտեսությունները ցանեցին և հավաքեցին 8 միլիոն 637 հազար հեկտար տարածություն. անհատականները ցանեցին միայն 1 միլիոն 650 հազար հեկտար: Սակայն և այս ցանքսերը գլխավորապես կատարվել են ի հաշիվ աշխանային ցանքսերի, վորոնք զարնան մեծ մասամբ համայնացված էյին: Խորհրդատեսային և կոլտնտեսային շինարարության վիթխարի ծավալը հնարավորություն տվեց ընդլայնելու յերկրամասի ցանքաստորադրածությունը 2 միլիոն հեկտարով: Այսպիսով, 3 տարում ցանքաստորադրածությունն ավելացավ 2 միլիոն 365 հազար հեկտարով կամ մոտ 25 տոկոսով: Բուլղարիկյան հաղթանակների այս թվերը վերջնականապես և անվերադարձորեն խորտակեցին աջ ուղորտունիչ տնտեսի մարդարեյությունները՝ խորհրդատեսությունների և կոլտնտեսությունների շինարարության հետեվանքով գյուղատնտեսության «անխուսափելի» անկման մասին: Նույնիսկ մեր չարամիտ դասակարգային թըշնամիներն անվիճելի փաստերի ճնշման տակ խոստովանում են մեր այն հսկայական հաջողությունները, վոր մենք ունեցել ենք անհատական չքավոր-միջակ տնտեսությունների սոցիալաիզացման ճակատում:

Հենց ցանքսերի տեսակի մեջ զգալի փոփոխություններ առաջացան, ուժեղացավ տեխնիկական ավելի յեկամտարեր կուլտուրաների դերը: Դիմենք նորից փաստերին: Ընկ. Ստալինը 16-րդ կուսհամագումարում արած գեկուցման մեջ բերեց շատ հետաքրքիր թվեր, վորոնք բնորոշում են տեխնիկական կուլտուրաների ուժեղ զարգացումը Խորհրդային Միության մեջ այս վերջին տարիներում: Այլ պատկեր և բաց անում մեր առաջ տեխնիկական կուլտուրաների զարգացումը, վորոնք

հումք են տալիս մեր արդյունաբերությանը: Յեթե 1918 թ. տեխնիկական կուլտուրաների ցանքաստորածությունն ընդունենք վորպես 100, ապա մենք բամբակի վերաբերյալ ունենք 1927 թվին—107,1 տոկոս, 1928 թ.—131,4 տոկոս, 1929 թ.—151,4 տոկոս, 1930 թվին—217 տոկոս մինչպատերազմյան մակարդակի համեմատությամբ: Վուշի վերաբերյալ 1927 թվին—86,6 տոկոս, 1928 թ.—95,7 տոկոս, 1929 թ.—112,9 տոկոս, 1930 թ.—125 տոկոս մինչպատերազմյան մակարդակից: Շաքարաճակնդղի վերաբերյալ 1927 թ.—106,6 տոկոս, 1928 թ.—124,2 տոկոս, 1929 թ.—132,8 տոկոս, 1930 թ.—169 տոկոս: Յուղատու բույսերի վերաբերյալ 1927 թ.—179,4 տոկոս, 1928 թ.—230,9 տոկոս, 1929 թ.—219,7 տոկոս, 1930 թվին վոչ պակաս 260 տոկոսից մինչպատերազմյան մակարդակի համեմատությամբ:

Հիմնականում նույն «գոհացուցիչ պատկերն է տալիս տեխնիկական կուլտուրաների ընդհանուր արտադրանքը» (Ստալին): Յեթե մենք առանձին վերցնենք Հյուսիսային Կովկասը, ապա այստեղ ևս տեխնիկական կուլտուրաների զարգացման բնագավառում ունենք հրակայական հաջողություններ:

1928 թվին մենք ցանեցինք միայն 300 հեկտար բամբակ: 1929 թվին խոշոր թոփչք ենք կատարում գեպի առաջ, ցանելով 4,9 հազար հեկտար, 1930 թվին տալիս է չտեսնված աճ—92,3 հազար հեկտար: Այս տարի մենք ցանել ենք արգեն 218,2 հազար հեկտար: 1928 թվին զենագերչակով (կլեշխովինա) ցանված էր 37 հազ. հեկտար, իսկ 1931 թվին—134,8 հազար հեկտար: Հենց այս տարիներին 3 անգամ ընդարձակվել է կանեփի ցանքսը, 20 անգամ սոյայի ցանքսը, 9 անգամ կորիանդրինը և այլն: Բացի դրանից, մենք ծավալեցինք բրինձ մշակող խոշոր խորհրդատեսություններ և

կոլտնտեսություններ, այդ նպատակով չորացնելով տասնյակ հազարավոր հեկտար՝ Կուբանի գետափնյա ցածրությունները: Հաջողությամբ լուծվում է կառուցուկատու ըսւյսեր մշակելու խնդիրը, վորոնք ռեզինի արդյունաբերությանը տալու յեն անհրաժեշտ քանակությամբ հումք:

Ինչ վերաբերում է դաշտերի բերքատվության, ապա այստեղ ևս նկատվում են անօխտելի առաջադիմություններ: Ներքևում բերում ենք մի աղյուսակ, վորը հնարավորություն է տալիս վոչ միայն համեմատելու բերքատվությունը ըստ տարիների, վերջին 4 տարիներում, այլ և խորհանտեսությունների, կոլտնտեսությունների և անհատականների բերքատվությունը:

ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ԲԵՐՔԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇԱԾՎԱԾ Ե ՑԵՆՑՆԵՐՈՎ (ՑԵՐԱՐՇՈՂՎԱՐՁՈՒԹՅԱՆ ՑԿՅՈՒՆԵՐՈՎ)

Ցարիներ	Սեկտորներ	ԲԵՐՔԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ				
		Աշխատանքային ցուցանիշ	Աշխատանքային ցուցանիշ	Չարհանտեսության ցուցանիշ	Ցեղիզատան ցուցանիշ	Արհամազդիկ
1928 թ	Խորհրդային	8,7	5,4	9,8	15,6	8,1
	Կոլտնտես.	6,8	5,9	8,2	12,4	7,2
	Անհատակ.	5,9	5,6	8,3	10,7	6,5
1929 թ	Խորհրդային	8,5	9,0	9,0	17,2	9,2
	Կոլտնտես.	6,5	5,8	6,2	12,3	6,5
	Անհատակ.	5,9	4,8	6,5	11,3	5,7
1930 թ	Խորհրդային	11,9	10,7	9,4	7,4	7,5
	Կոլտնտես.	9,9	5,6	6,6	4,2	3,9
	Անհատակ.	8,2	3,9	6,0	6,6	3,9
1931 թ	Խորհրդային	10,2	8,2	6,9	17,4	—
	Կոլտնտես.	8,2	4,9	4,6	12,0	—
	Անհատակ.	7,3	5,1	4,4	12,6	—

Այս աղյուսակը շատ բան է ցույց տալիս: Նա պարզ խոսում է խորհանտեսությունների կատարած դերի մասին: Զինված խոշոր մեքենաներով և ավելի կատարելագործված ագրոտեխնիկայով, արդյունաբերական ձեռնարկությունների աշխատանքի մեթոդները գործադրելով—խորհրդային անտեսություններն իրենց գոյության առաջին իսկ տարվանից փորակական և քանակական ավելի բարձր ցուցանիշներ են տալիս, քան անհատական անտեսությունները:

Չնայած կոլտնտեսությունները մեքենաներով և տրակտորներով ավելի քիչ են ապահովված, քան խորհանտեսությունները, այնուամենայնիվ նրանք ևս առաջին իսկ տարիներում անցան անհատական անտեսություններից: Դա հասկանալի չէ: «Կոլտնտեսականներն այդ բանին հասան շնորհիվ ագրոտեխնիկական միջոցների գործադրման, վորոնք ինչպես կանոն, մատչելի չեն մանր անտեսություններին, շնորհիվ նրան, վոր կարողացան սրա ճիման վրա բարձրացնել 10-15 տոկոսով իրենց բերքն անհատականի հետ համեմատած» (Յակովլև):

Այսպես է դրությունը բերքատվության վերաբերմամբ: Մենք չենք խոսում արդեն բոլորին հայտնի և այն սովորական միջոցառումների մասին, ինչպիսին են, որինակ, հացահատիկի ախտահանումն և զտումը, վորոնք մտնում են կոլտնտեսությունների առօրյա պարտականությունների մեջ, շարժացանք և, վերջապես, Բոլսաստանի մինչդարտերադմյան գյուղատնտեսության մեջ չտեսնված ցանքսերի ընդլայնումը զոված տեսակի սերմացուներով: Այժմ մեր յերկրամասի ցանքսատարածությունների մեծ մասը ցանվում է ավելի մաքուր տեսակի և արժեքավոր հացահատիկով:

Կոլտնտեսություններում (մենք չենք խոսում արդեն խորհանտեսությունների մասին) աշխատանքի ար-

տաղրողականութիւնն անհամեմատ ավելի բարձր է, քան անհատական տնտեսութիւններում: Պետպլանի և Կոլտնտէստրոնի տվյալների համաձայն, կոլտնտեսութիւններում բանվորական ուժի և արտադրութեան միջոցների ոգտադրծումը 40-50 տոկոսով ավելի արդյունք է տալիս, քան անհատական գյուղացիական տնտեսութեան մեջ:

Այսպիսով, կոլտնտեսութիւնները կուլակների, կարգիչների և ծուլների դեմ և կուսակցութեան գլխավոր գծի համար տարած անընդհատ պայքարում ապացուցեցին, վոր անժխտելի իրավունք ունեն ապրելու, վոր ընդունակ են սոցիալիստական տնտեսութիւն վարելու: Այս ընդունակութիւնը տարեց-տարի ավելի ու ավելի յե սրվում: Սոցմրցման ու հարվածայնութեան ուժեղ ծավալումը, գործավարձի արմատացումը, հացամթերումների ժամանակ հայտնաբերվող կուլակային արամադրութիւնների (հացի ծախծխումը, հացամթերման պլանների չկատարելը) դեմ պայքարելը— ահա այս բոլորը թույլ են տալիս կոլտնտեսութիւններին քայլ առ քայլ բարձրանալ զարգացման ավելի բարձր աստիճանին:

Ահա Հյուս. Կովկասի կոլտնտեսութիւնների վերջին տվյալները. յերկրամասում գյուղատնտեսութեան ընդհանուր արտադրանքը անցյալ տարվա դիմաց այս տարի համարյա կրկնապատկել է: Կոլտնտեսականների յեկամուտը 80-90 տոկոսով ավելացել է: Ձեռք բերված հաջողութիւնները մենք պետք է ամրացնենք: Վճռականորեն և հաստատուն կերպով պետք է ճանցնել կոլտնտեսութիւնները արտադրապես ամրապնդելու, խորհտնտեսութիւններում գյուղատնտեսական գիտութիւնը լայն չափով կիրառելու, բերքը բարձրացնելու վերաբերյալ խնդիրների լուծմանը» (Յակովլև):

ՅԻՐԱԴԵՏԵԼ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՅԻՆ

Գյուղատնտեսութեան սոցվերակառուցման ճակատում մենք մեծագույն հաջողութիւններ ձեռք բերեցինք: Մենք միջակին սոցիալիզմի ճանապարհի վրա բերինք: Մենք յերկիրը ծածկեցինք հազարավոր խոշոր, բարձր տեխնիկայով զինված խորհտնտեսութիւններով և կոլտնտեսութիւններով, միւր յերկիրը վերածեցինք համատարած կոլեկտիվացման ուայոնների, կուլակութիւնը սահմանափակելու քաղաքականութիւնից անցանք նրա վերացմանը վորպես դասակարգ՝ համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա, քաղաքի և գյուղի միջև գոյութիւն ունեցող դարավոր հակասութիւններն սկսել են վերանաւ: Կուսակցութեան բացարձակորեն ուղիղ և գլխավոր զիծը, խորհտնտեսութիւնների և մեծենատրտկտորային կայանների բանվորների և միլիտնավոր կոլտնտեսականների վոգևորութեան բուռն վերելքը— լիովին սուպրոպում են արագորնթաց առաջխաղացումը սոցիալիզմի ճանապարհով: Այսպիսով մենք ունենք այն բոլոր հնարավորութիւնները. վորպեսզի բոլշեկյան տեմպերով զարգացնենք մեր սոցիալիստական տնտեսութիւնը:

Ներկայումս խորհտնտեսութիւնների և կոլարտնտեսութիւնների կարևորագույն խնդիրն է ամրապնդել ձեռք բերված հաջողութիւնները, պայքարել վորակի և արտադրութիւնը լավ հիմքերի վրա դնելու համար, պայքարել հանուն սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան տեխնիկայի տիրապետման:

Կուսակցութեան և կառավարութեան վերջին գործկտիվները հատուկ ուշադրութիւն են դարձնում կոլտնտեսութիւնների կազմակերպչական-տնտեսական ամրապնդման և խորհտնտեսութիւնների կառավարելու

գործի կազմակերպման վրա: «Կենտկոմն առաջարկում է՝ աշխատողների ուշադրութեանը կենտրոնացնել կոլեկտիվացման ասպարիզում ունեցած նվաճումների ամբողջական վրա և ուժեղ աշխատանք ծավալել կոլտնտեսութեանները կազմակերպչորեն և տնտեսապես ամբողջացնելու ուղղութեամբ» (Կենտկոմի սղոստոսյան փորձումից): Իր փորձման մեջ Կենտկոմը բոլշևիկյան հակահարված հասցրեց այն կազմակերպութեաններին և աշխատողներին, փորձեց միայն քանակի, կոլեկտիվացման մեծ թվերի հետեից վազելով, մոռանում են կոլեկտիվ տնտեսութեանների աշխատանքը փորակապես ամբողջացնելու անհրաժեշտութեանը, մոռանում են լավ հիմքերի վրա դնել բարձր բերքատվութեան, գործավարձի կիրառման աշխատանքի լավ կազմակերպման համար մղվող պայքարը:

Կուտակցութեանը հաջողութեամբ լուծեց խոշոր պետական և կոլեկտիվ տնտեսութեաններ ուտեղծելու հարցը: Մենք գործնականում ապացուցեցինք խորհրդատեսութեանների և կոլտնտեսութեանների խոշոր առավելութեանները անհատական տնտեսութեան հանդեպ: Գյուղատնտեսութեան մեջ խոշոր մեքենայի մտցնելը և հին գյուղացիական ինվենտարի ավելի լավ ողտագործումը հնարավորութեան տվեցին կարճ ժամանակում ընդարձակելու ցանքաստարածութեանները, բնակացնելու միլիոնավոր հեկտար պարսպ հողերը: Այժմ մեր առաջ կանգնած է սոցիալիստական հողագործութեանը փորակապես լավացնելու վերին աստիճանի կարեոր խնդիրը: Մեզ չի բավարարում արդեն այն, ինչ տալիս է այժմ գյուղատնտեսութեանը: Այժմ ԽՍՀՄ ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեանը խոշոր պահանջներ է առաջադրում սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան վերաբերյալ: Անհրաժեշտ է մատնանշել, փոր խրենց զարգացման սկզբնական շրջանում մեր հացահա-

տիկային խորհրդատեսութեանները վճեցին այն ժամանակվա կարևոր խնդիրը—հողագործութեան մեջ գործադրել նորագույն տեխնիկայի մեքենաներ, ցանքաստարածութեաններն արագութեամբ ընդարձակելու համար: Ճիշտ այդպես էլ կոլտնտեսութեանները մինչև այժմ ոգտագործեցին միացյալ աշխատանքի առավելութեանները, փորպեսդի առաջին հերթին ընդարձակեն ցանքաստարածութեանները և դեռ շատ աննշան չափով ոգտագործեցին բերքատվութեան բարձրացման համար: Խորհրդատեսութեանները և կոլտնտեսութեանները դեռ չեն սովորել պայքարելու այն հարվածների դեմ, փոր հաղցնում են մեր դաշտերին յերաշտը, ձմեռվա անպաստ յեղանակներն և այլն:

Այդ դեռ քիչ է: Նույնիսկ ամենահասարակ ագրոտեխնիկական ձեռնարկումները, վարոնք ծանոթ են ամեն մի կոլտնտեսականին և խորհրդատեսութեան բանվորին, հաճախ չեն կիրառվում, այլ նույնիսկ արհամարհվում են: Յե՛վ այն էլ չնայած, փոր անցյալ տարի թե հողժողովատը և թե մեր Հյուսիսային Կովկասի Յերկրագործկոմը պարտադիր ագրոմիխիմում սահմանեցին: Ագրոմիխիմումի մասին Յերկրագործկոմի արած փորձման մեջ (1931 թվի հունվարի 6-ին) մանրամասնորեն ցույց է տրվել, թե յերը և ինչպիսի գործիքներով մշակել հողը, ինչպես կազմակերպել բույսերի խնամքը, ինչպես կատարել հացաբույսերի բերքահավաքն և այլն:

Փորձը ցույց տվեց, փոր շատ խորհրդատեսութեաներ չկատարեցին վերոհիշյալ պահանջները: Յեթե խորհրդատեսութեանները տիրապետել են դարնանացանի տեմպերին (բայց հաճախ ճատկելով փորակի վրայից), ապա բերքահավաքի գործում դրութեանն ավելի վատ է: Այստեղ մեղավոր են փոչ միայն որյեկտիվ պատճառները (աննպաստ յեղանակներ, բանվորական ուժի պակաս), այլ և խոշոր չափով աշխատանքն ուղիղ կող-

մակերպելու անընդունակությունը, ագրոմինիմոմին ժանոթ չլինելը Աշխատանքի վորակի բարձրացումը, հողագործական տեխնիկային տիրապետելը (վոչ ժիայն մեքենայի) հիմնական հարցեր են հանդիսանում խորհրդանշանությունների համար: «Այստեղ խնդիրը չորային ռայոններում միայն աշխատավար ցել ցանելու մեջ չի կայանում—ասել է ընկ. Յակովլևը—այլ խնդիրը կայանում է աշխատավարի վրա գործնականացան կատարելու մեջ: Սակայն սա դեռ քիչ է. հարցը աշխատավարի, ցելի վորակի մեջն է: Այն ինչ մեզ մոտ, խորհրդանշանություններում, թեև ըստ տեղեկագրերի կար զգալի աճածությունը ցել, իսկ իրականում դրանք ցանքսի ժամանակ իրենցից ներկայացնում էին առատությունը բուսած վայրենի խոտերով մի տափաստան, վորն ամբողջովին ծակծկված էր հողաթմբերով և խորունկ փոսերով: Մեզանում քիչ չէին այնպիսի աշխատավարներ, վորոնք իրենցից ներկայացնում էին շրջված կոշտ հողակտորներ, վորոնք նույնիսկ չէին տափանված: Այսպիսի ցելերի և այսպիսի աշխատավարների ոգուտը քիչ է»:

Կոլտնտեսությունների մեծ մասն ևս, ինչպես հարկն է, դեռ իր յերեսը չի դարձրել դեպի ագրոտեխնիկան: «Մեր կոլտնտեսությունների համատարած հողամասերը—հայտարարեց ընկ. Յակովլևը—Հոգեօղկոմատի կոլեգիայի նիստին—հսկայական պլյուս են՝ համեմատած անհատական մանր, կտոր-կտոր հողամասերի հետ, վորտեղ միջհողային սահմանները լավ տնկարան էին հանդիսանում մոլախոտերի համար: Բայց դրանով հանդերձ, մեր այս «համատարած» հողամասերն առայժմ դեռ քիչ են նմանվում համատարածի: Սրանք ավելի շուտ այնպիսի հողամասեր են, վորոնք կազմված են իրար կպցված գյուղացիական մանր հողամասերից: Բերքահավաքի ժամանակ անցեք վորեն կոլտնտեսական

դաշտ, մանավանդ անձրևներից հետո և դուք կկարգաք ամեն մի մանր հողամասի պատմությունը: Վորպեսզի մեր հողամասերն իսկապես համատարած դառնան, իսկապես միակտուր, դրա համար պետք է վոչնչացնել անհասականի բարբառս սնեստրյան հետքերը, պետք է պես հերկել հողը, պետք է մաքրել հողը ամսնյակներեղի մոլախոտերից, պետք է ձեռնարկել ցանափոխության, պետք է, պարզ ասած, հողը բարբառս վիճակից դարձնել կուլտուրական հող»։ (Ընդգծումներն իմն են, Պեռերվա)։

Սա կոլտնտեսությունների կազմակերպչական-տնտեսական ամրապնդման խնդրի միայն մի մասն է, բայց վոչ նվազ կարևոր մասը։

Մենք պետք է ստիպենք սոցիալիստական դատարանի կրկնապատիկ, յեռապատիկ բերք։ Իսկ դրա համար մենք պետք է կենսագործենք ընկ. Սալիսի ցուցումները։ «Բոլեշիկները սրբապար են սիրապետել սեխնիկային։ Ժամանակն է, վոր բոլեշիկները հենց իրենք մասնագետներ դառնան։ Վերակառուցման օրջանում սեխնիկան վնում է ամեն ինչ։ Յեվ այն սնեստավարը, վոր չի ցանկանում սիրապետել սեխնիկային—այդպիսին անեկդոս է, այլ վոչ քե սնեստավար»։

Տեխնիկային տիրապետելու լողունը վոչ միայն խորհրդանշանությունների և կոլտնտեսությունների տնտեսվար—դեկավարներին է վերաբերում, այլև կոլտնտեսական և խորհրդանտեսական լայն մասսաներին։

1931 թվի զարնանն անցկացված ագրո-կոլտնտեսական մասսայական արշավի փորձը պետք է ուսումնասիրվի և կրկնվի այս տարի՝ ավելի լավ նախապատրաստությամբ և ավելի լայն ծրագրով, Իբրեվ կանոն, ամեն տարի պետք է կազմակերպել գյուղատնտեսների և տնտեսավարների կոլտնտեսականների և խորհրդանտեսությունների ստորին կազմերի ագրո-տեխնիկա-

կան պատրաստական ու վերապատրաստական դասընթացներ: «Տեխնիկան-մասնաներին» ընկերությունը պարտավոր է վերջապես իր յերեսը դարձնելու դեպի կոլեկտիվին դուրսը, դեպի խորհրդատեսությունները, խմբակային և դասընթացների ձեռնարկություններում ընդգրկելու միլիոնավոր կորսնտեսականներին և խորհրդատեսական բանվորներին: Բացի դրանից, ժամանակն է, ինչպես հարկն է, ձեռնարկել հրատարակելու և գյուղըն ուղարկելու եփան, բայց գիտական և քաղաքականապես ուղիղ, հանրամատչելի գրականություն գյուղատեսական տեխնիկայի և արտադրության կազմակերպման հարցերի վերաբերյալ:

Առաջավոր խորհրդատվություններ լեվ կոլոսնեստություններն արձագանքել են արդեն ընկեր Յակովլեվի կոչին: Նրանցից մի քանիսը բուլշևիկորեն ձեռնարկեցին թերությունների վերացմանը, աշխատանքները նոր ձևով վերակառուցելուն: Բոլոր հացահատիկային խորհրդատվություններից ամենաառաջինը «Գիգանտ» և: «Գիգանտի» բուլշևիկները մասնակցություն են մասնակցեցին բեքաբալին: Բանվորների և մասնագետների մասնակցությունը այդ խորհրդատեսության մեջ յերկրամասում առաջին անգամ ագրոտեխնիկական կուսակցական կոնֆերենցիա կայացավ, վորը հրավիրվեց հատկապես իրագործելու այն խնդիրները, վորոնք շոշափված էյին րնկ. Յակովլեվի ձառում և յերաշտի վերաբերյալ կոնֆերենցիայի վորոշումներում: Կուսկոնֆերենցիան լավ էր նախապատրաստված և անցկացավ «Գիգանտը» վերածենք ուկորդային բերքերի խորհրդատեսության» նրշանաբանով: «Գիգանտի» բուլշևիկներն իրենց վրա վերցրին հետևյալ պարտավորությունները.

1. Մտցնել հինգդաշտյան ցանքափոխություն (ցել, աշնանացան, դարնանացան, շարքահերկ, 50 տոկոս աշ-

նանացան կուլտուրաներ և 50 տոկոս դարնանացան կուլտուրաներ):

2. Ցանքսից առաջ հողը վերամշակել, 2-3 անգամ, ցելը մարքելով մոլախոտերից, տափանել առատ անձրևներից հետո:

3. Գարնանացանի ժամկետերը կըճատել 7-10 որով, իսկ աշնանացանը — մինչև 30 որ:

4. Կազմակերպել բույսերի պաշտպանության հատուկ բաժին և գրի առնել «Գիգանտի» դաշտերի պատմությունը:

5. Աշնանացանը ցրտահարությունից զերծ պահելու համար կատարել ակոսավոր ցանքս:

6. Ցերաշանների դեմ պայքարելու նպատակով, ձյունը պահելու համար տնկել անտառ, պահպանող դուրիներ, վորի համար կազմակերպել «անտառի որ», մարքիլիզացիայի յենթարկելով խորհրդատեսական վորջ հասարակայնությունը:

7. Անցկացնել ջրաբաշխում՝ ձորերում և փոսերում ավազաններ շինելու միջոցով:

8. Մտցնել ընդհանուր ագրոուսում, հոդամասերում ստեղծելով ագրոտեխնիկական գիտելիքների խմբակներ, ինչպես նաև կուլտուրավորությունից դպրոցների և բանվորական կրթության կոմբինատի ծրագրի մեջ մտցնել ագրոտեխնիկայի առարկաներ:

9. Կազմակերպել ագրոտեխնիկական արտադրական խորհրդակցություններ առանձին վորակավորված բանվորների հետ (գութանավարներ, ցանողներ և այլն):

10. Ցուրաքանչյուր հողամասում կազմակերպել հսկիչ բրիգադներ, վորոնք հետևելու յեն հողամշակման, բերքահավաքի և աշնանավարի վորակին:

Կոնֆերենցիայի մասնանշած այս միջոցառումները հնարավորություն կտան «Գիգանտի» դաշտերի բեքը բարձրացնելու վոյ պակաս, քան 50 տոկոսով:

Կոնֆերենցիան փորձեց, ազդրոտեխնիկայի ասպարեզում կուտակված փորձը հաղորդել ուրիշ խորհրդատեսություններին և կոլանտեսություններին և կոչ արեց մեր յերկրամասի բանվորներին, կոլտոգնիկներին և սոցհոդազորություն մասնագետներին հետևելու իրենց ուրինակին:

«Ֆիզանտի» բոլշեիկների այս գեղեցիկ նախաձեռնությունը պետք է ընդգրկեն խորհրդատեսությունները և կոլանտեսությունները: Բարձր բերքի համար մոլոր պայքարին պարտավոր են մասնակցելու մոլ միայն սոցհոդազորության աշխատողներն, այլ նաև գործարանների և ֆաբրիկների բանվորներն՝ իրենց շեֆրնիկությունների միջոցով: Գյուղատնտեսության արտադրության և ապրանքայնության բարձրացման գործը—մոլ յերկրի գործ եռնշանակում է, բոլորս միասին պետք է ձեռնամուխ լինենք խորհրդատեսություններում և կոլանտեսություններում արտադրական պրոցեսը լավ հիմքերի վրա դնելու գործին, առաջ շարժվենք դեպի պայքար բերքի համար, ազդրոտեխնիկային տիրապետելու համար հենց նույն վճռականությամբ, հեղափոխական համարձակությամբ, հենց նույն եներգիայով, ինչպիսի եներգիայով և համարձակությամբ կուտակցությունը պայքարեց խորհրդատեսությունների և կոլանտեսությունների ստեղծելու, ցանքսատարածություններն ընդարձակելու համար:» (Յակովլև)

**ՀՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍԸ ՊԵՏԲ Ե ԴԱՐՆԱ
ՌԵԿՈՐԴԱՅԻՆ ԲԵՐԲԵՐԻ ՅԵՐԿՐԱՄԱՍ**

ԴԻՄԱՎՈՐԵՆԲ ՅԵՐՐՈՐԴ ԲՈԼՇԵՎԻԿՏԱՆ ԳԱՐՆԱ

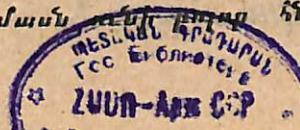
Հյուսիսային Կովկասը բազմաթիվ հնարավորություններ ունի բարձրացնելու բերքատվությունը և գյուղատնտեսության յեկամտարերությունը: Մեր յերկրամասը հանդիսանում է կոլեկտիվացման առաջամար-

տիկ: Այս տարի յերկրամասում հիմնականում տվարտվել է համատարած կոլեկտիվացումը և նրա հիման վրա կուլակություն վերացումը փոպես դասակարգ: Կուլակի դեմ տարվող անընդհատ պայքարով, կուտակցության գլխավոր գծի իրազործման համար և աջ ուսորտունիստների ու «ձախ» թեքումավորների դեմ մղած պայքարով, ՀԿ (Բ) Կ Հյուս. Կովկասի Յերկրկոմի բոլշեիկյան ղեկավարությունը, աճեցին և ամրացան մեր խորհրդատեսություններն ու կոլանտեսությունները: Ներանք կուտակել են արդեն սոցիալիստական տնտեսավարության մեծ փորձ, աճել են ղեկավարների և կադմակերպիչների կազրերով:

Կոլեկտիվացման տարիները հայտնաբերեցին բառակություն, չքավոր-միջակ գյուղացիության շտեսումված ակտիվություն և նախադրյալներ ստեղծեցին, կուլտուրական հեղափոխությունը լայնորեն ծավալելու համար: Գոյություն ունեցող 170 ՄՏ կայանները և 1932 թվին յերկրամասում կառուցվելիք նոր կայանները, հին խորհրդատեսությունների ամրապնդումը և նորերի աճումը, նորագույն տեխնիկայով զինված այս բոլորը տեխնիկական ուժեղ բազա լեն ստեղծում գյուղատնտեսության վերակառուցման համար: Կոլանտեսություններում յեղած գյուղացիական ինվենտարը լրիվ և նպատակահարմար յեղանակով ոգտազործելու, ձիերին յնամքով վերաբերվելու դեպքում, մենք ավելի մեծ հաջողություններ կարող ենք ունենալ սոցիալիստական հոդազորություն բնագավառում:

Մեր յերկրամասը մյուս ուայոններից ավելի շատ է հաղեցած գյուղատնտեսական կազրերով, ունի գ. տ. ԲՈՒՀ-երի (վուղ), գպրոցների և գիտական հիմնարկների մեծ ցանց:

Մեր յերկրամասն

ները, վորպեսզի միանգամից խոշոր շրջադարձ կատարեի սոցիալիստական դաշտերի բերքատվությունը կրկնապատկելու և յեռապատկելու ուղղութեամբ: Մեր արդաւանդ հողերը, ինչպէս նաեւ բարենպաստ պայմանները հնարավորութեամբ են տալիս նույնիսկ առանց պարարտանյութերի և զրամական խոշոր ծախսերի (մեկիորացիա, ջրաբաշխում և այլն) ստանալու բարձր և կայուն բերքեր: Ամբողջ խնդիրը կայանում է նրանում, վոր խորհրդատեսութեանները, ՄՏԿ և կոլտնտեսութեանների աշխատողները, ինչպէս նաեւ խորհրդատեսական և կոլտնտեսական լայն մասսաները լավ ուսումնասիրեն գյուղատնտեսութեան տեխնիկան, ավելի շուտ գիտակցեն գյուղատնտեսութեան մեջ վորակի բարձրացմանը բոլշեկներին ձեռնարկելու անհրաժեշտութեանը: Յերկրամասի բարենպաստ, տնտեսական և բնական հնարավորութեանները պետք է ոգտագործել ինչքան կարելի չէ լավ, վորպեսզի կարելի լինի կատարել գյուղատնտեսութեան վերաբերյալ սխտական պլանային առաջադրանքներ: Մի անգամ ևս պետք է ընդգծել, վոր ագրոտեխնիկան խոշոր դեր է խաղում այն պայքարում, վոր մենք մղում ենք խորհրդատեսութեանների և կոլտնտեսութեանների արտադրութեան վերելքը նոր, վորակական ավելի բարձր աստիճանին հասցնելու համար: Առանց ագրոտեխնիկային տիրապետելու մեզ չի հաջողվում ոգտագործել այն բոլոր առավելութեանները, վոր տալիս է խոշոր, մեքենայական տեխնիկայով գինւած սոցիալիստական հողագործութեանը: Միայն ագրոտեխնիկային տիրապետելու և գյուղատնտեսութեան սխտական նվաճումները գյուղատնտեսութեանը ծառայեցնելու միջոցով է, վոր խորհրդատեսութեանները, ՄՏԿ և կոլտնտեսութեանները կհասնեն արտադրական ուժերի առավելագույն զարգացման և գյուղատնտեսութեան բարձր մթերատվութեան:

Ագրոտեխնիկան ուժեղ դենք է տալիս մոցհոգադործութեան աշխատողների ձեռքին՝ պայքարելու խոնավութեան խնայողաբար ծախման, հողի բարեբերութեան բարձրացման և մոլախոտերի, վնասատուների, ցրտահարութեան, յերաշտի դեմ պայքարելու համար: 1932 թիւը պետք է դառնա տեխնիկային տիրապետելու համար մղվող պայքարը բոլշեկներին ծախալելու տարի և նրա հիման վրա սոցիալիստական դաշտերի բերքատվութեանը բարձրացնելու պայքարի տարի: Այս տարւածա զարնանացանի կամպանիայի առաջ կոնգնում է չափազանց կարևոր խնդիր: Յերբորդ բոլշեկյան գաբունը պիտի քննութեան յենթարկի կոլտնտեսութեաններին և խորհրդատեսութեաններին և ստուգի, թե ինչ չափով նրանք պատրաստ են և ընդունակ՝ պայքարելու ապրանքային արտադրանքի բարձրացման համար, սոցիալիստական հողագործութեան բարձր բերքատվութեան և յեկամաբերութեան համար:

1932 թիւի զարնանացանի կամպանիային մենք վճռական հաջողութեաններ պիտի ձեռք բերենք կոլտնտեսութեանը կազմակերպչորեն-տնտեսապես ամրացնելու ասպարիդում: Չմեւա ամիսները պետք է ոգտագործվեն՝ խորհրդատեսական և կոլտնտեսական շարքերը վերոհիշյալ խնդիրների համապատասխան վերակառուցելու համար: Այստեղ ամենից առաջ անհրաժեշտ է լայն չափով ծախալել մասսայական բացատրական աշխատանքը խորհրդատեսական և ՄՏԿ բանւորների և կոլտնտեսականների լայն մասսաների միջև: Ընկ. Յակովլևի ճառը և յերաշտի դեմ պայքարելու համար հրաւիրված համամիութենական կոնֆերենցիայում ընկ. ընկ. Մուրտովի և Կալինինի արտասանած ճառերը պետք է դառնան լայն մասսաների սեփականութեան: Կարևորագույն խնդիրներից մեկը, առանց վորի լուծման անհնար է լուրջ հաջողութեաններ ունենալ հա-

նուն բերքի մղվող պայքարի ճակատում,—դա ստորին կադրերի նախապատրաստութիւնը և վերապատրաստութիւնն է:

Լավ պետք է հիշել Համկենտգործկոմի՝ 1931 թվի դեկտեմբերի 21-ի վորոշումը. «Տեխնիկային տիրապելը—ամեն մի կոլտնտեսականի խնդիր է հանդիսանում: Կոլտնտեսականների բրիգադներին սովորեցնել, թե ինչպես պետք է վերաբերվել բարդ և ամենապարզ գյուղատնտեսական գործիքներին, գյուղատնտեսութեան մեջ գործադրել ագրոնոմիական, զոոտեխնիկական և անասնաբուժական միջոցներ—անա կոլտնտեսական միավորութիւններ, իրենց, կոլտնտեսականների և տեղական խորհրդային օրգանների հերթական և կարեւորագույն խնդիրը»:

Գյուղատնտեսական գիտութեամբ և տեխնիկայով պետք է զինել կոլտնտեսականների, խորհրդատեսական բանվորների լայն մասսաներին և մանավանդ բրիգադներին և վարպետներին: Պետք է նաև վերապատրաստել բոլոր տնտեսավարներին և գյուղատնտեսական պրոտնալին, զինելով նրանց գիտութեան նորագույն նվաճումներով: Տարեկան արտադրական-ֆինանսական պլանները կազմելու հետ միաժամանակ, պետք է կազմել (ինչպես նրանց մասեր) և քննարկել բերքատուութեան բարձրացման վերաբերյալ միջոցառումներ և ագրոտեխնիկա մասնելու հարցեր: Ագրոտեխնիկան պետք է դառնա արտադրական աշխատանքային պլանների, ինչպես նաև պլան-կարգադրերի (պլան-նարյադ) տնթաժանելի մաս:

ՎԵՐԱՅՆԵԼ ՀՈՂԻ ԴԻՄԱՂՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դիմադրկութիւնը—դա վոխերիմ թշնամի յե սոցիալիստական շինարարութեան բոլոր ճակատներում: Յերկաթուղագծերում գոյութիւն ունեցող դիմադրկու-

թիւներ յերկար ժամանակ շղթայակապեց տրանսպորտը և այն հետևանքն ունեցավ, վոր մի քանի ճանապարհներ չկարողացան կատարել բեռնափոխադրութեան պլանները: Ֆաբրիկներում և գործարաններում տիրող դիմադրկութիւնը պատճառ դարձավ մեքենաների և սարքոցների (ստանոկ) կտորվելուն և արագութեամբ մաշվելուն: ՄՏԿ կայաններում և խորհրդատեսութիւններում տրակտորների և կցորդ գործիքների հանդեպ հայտաբերված դիմադրկութիւնն անցյալ տարի մեծ կորուստներ տվեց սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան համար: Դիմադրկութիւնը կոլխոզային ձիերի լրիվ չողտադործման պատճառ է հանդիսանում:

Դրա համար էլ այժմ դիմադրկութիւնը վճռակա-նապես դուրս է վոնդվում տրանսպորտից, գործարաններից, խորհրդատեսութիւններից, ՄՏ կայաններից և կոլտնտեսութիւններից: Կուսակցութիւնը վճռական պայքար հայտարարեց դիմադրկութեան դեմ. կուսակցութիւնը բոլոր բանվորների և կոլտնտեսային հասարակայնութեան ուշադրութիւնը մոբիլիզացիայի յե յենթարկում՝ պայքարելու աշխատողների դեպի հանձնաբարված աշխատանքներն ունեցած անփութ, անպատասխանատու վերաբերմունքի դեմ: Յիվ այնտեղ, ուր կուսակցութեան կոչն արձագանք է գտել, ուր իսկապես վոր վերացվել է դիմադրկութիւնը, վորպիսին հանդիսանում է ընկ. Ստալինի 6 պայմաններից մեկի կատարումը, այնտեղ ուժեղ չափով բարձրանում է աշխատանքի արտադրողականութիւնը, այնտեղ աճելի քիչ են մաշվում մեքենաները և սարքոցները:

Դիմադրկութիւնը հողի հանդեպ, նույնպես անթույլատրելի յե վորպեսզի հողը լավ բերք տա, դրա համար անհրաժեշտ է լավ ուսումնասիրել նրա յուրահատկութիւնը, հեռացնել հողի վատ հատկութիւնները և զարգացնել լավերը:

Հոգերն իրենց հատկությամբ տարբերվում են իրարից:

Նույնիսկ միևնույն հոգամասում հողը կարող է միատեսակ չլինել, իսկ դա նշանակում է տարբեր վերաբերմունք ցույց տալ հողամշակման և ցանվող բույսերի հանդեպ: ԽՍՀՄ հողօրդկում ընկ. Յակովլևը բերքատվության բարձրացման վերաբերյալ կայացած խորհրդակցությունն արեց հետևյալ ցուցմունքը.

«Հարցն այստեղ այնպես է դրվում, վոր յուրաժանչուր հողամասը պետք է հերկվի անհրաժեշտ խորությամբ, վոր համապատասխան լինի նրա յուրահատկությանը և այն կուլտուրային, վորը պետք է ցանվի տվյալ հողամասում: Խնդիրը նրանումն է, վոր պետք է ցանել այն ժամանակ և այնպիսի բույսեր, վորոնք համապատասխանեն վոչ միայն ամբողջ խորհրդատեսության, այլև առանձին հողամասերի պայմանների յուրահատկության»: Նույնը վերաբերում է, ի հարկե, նաև կոլտնտեսություններին: Գործն այսպիսի հիմքերի վրա դնելով, հնարավոր կլինի բարձրացնելու բերքատվությունը:

Ահա թե ինչպիսի բարդ խնդիրներ են կանգնած սոցհողագործության աշխատողների առաջ: Այս խնդիրները չեն կարող հաջողությամբ լուծվել, յեթե հողի վրա գոյություն ունեցող դիմագրկությունը չվերացվի: Ինչ վերաբերում է խորհրդատեսություններին, ապա կուսակցության և կառավարության վորոշումներով, նրանք բաժանված են մշտական բաժանմունքների, վորոնց միացված են հողեր, մեքենաներ, վորակավորված բանվորներ: Տնահաշվարկի հիման վրա աշխատող բաժանմունքները լիովին պատասխանատու յեն հողը ժամանակին և ուղիղ մշակելու համար, ազդոտելու կան պահանջները կատարելու, մեքենաներն ոգտադրվելու համար: Այս միջոցառումը խոշոր հարված է

հասցնում դիմագրկությանը վոչ միայն մեքենայի հանդեպ, այլ և հողի: Միայն պետք է, վորպեսզի խորհրդատեսությունները շուտ գիտակցեն այս վերակառուցման անհրաժեշտությունը և գործը մենչև վերջ տանեն:

Կոլտնտեսական դաշտերից դիմագրկությունը վերացնելու հարցը քննվում է արդեն կենտրոնական և տեղական թերթերի էջերում. այդ հարցը բարձրացնում են նաև իրենք, կոլտնտեսականները: Սա ցույց է տալիս, թե ինչքան է հասունացել այս հարցը: Յեվ իսկապես, ինչ դրություն էր տիրում կոլտնտեսություններում: Շատ դեպքերում կոլտնտեսական բրիգադները վորոշ հողամասին չեյին ամրացվում: Արդյունքն այն էր լինում, վոր հենց միևնույն հողամասի վրա քիչ եր միում վոյջ գյուղատնտեսական սեզոնի ընթացքում բոլոր կոլտնտեսականները գային աշխատելու: Որինակ, 10-րդ հողարածնի հերկը կատարում էյին առաջին բրիգադից Պետրոսյանը և Թորոսյանը: Սակայն տափանումն արդեն նրանք չեյին անում, այլ ասենք թե, Ղուկասյանը և Սահակյանը—յոթերորդ բրիգադից: Յանում է յերրորդ բրիգադը, հավաքում համար 9 բրիգադը: Հարց է դրվում, կարելի յե արդյոք այս դրության մեջ, ինչպես հարկն է, հետևել վորակին և վորոշել, թե ով է մեղավոր 10-րդ հողարածնի ցածր բերքատվության համար: Պետրոսյանը և Թորոսյանը կարող են իմանալ տվյալ հողամասի յուրահատկությունը, յեթե նրանք իրենց բրիգադների հետ առաջ այստեղ յերբեք չեյին յեղել: Ի հարկե վոչ:

Իսկ հողամասի յուրահատկությունն իմանալը շատ կարևոր է: Իսկ յեթե կոլտնտեսականները մի հողամասից մյուսն անցնեն, ապա նրանք չեն կարող այս յուրահատկություններն ուսումնասիրել: Բացի սրանից, առանձին կոլտնտեսականները կարող են անտարբեր և

անուշադիր վերաբերվել աշխատանքների կատարմանը: Քանի վոր բերքահավաքը կատարում են ուրիշ կուտնտեսականներ, ապա ուրեմն վոչ վոր պատասխանատու է ցածր բերքատվության համար: Ի հարկե, կուտնտեսային հասարակությունը մեծական պայքար և տանում նրանց դեմ, ովքեր ցանկանում են քիչ աշխատել, բայց շատ ստանալ, պայքարում և ծուլների և կորզիչների դեմ: Բայց այս պայքարը չի կարող մինչև վերջ հասցվել, առանց հանձնարարված աշխատանքի համար լիակատար պատասխանատվություն ստեղծելու, առանց կուտնտեսականին այս կամ այն գործում ուղղակի նյութապես շահագործելու:

Յեթե բանվորը գործարանում խնամքով և վերաբերվում մեքենային, բարձր արտադրողականություն և աշխատանքի լավ փորակ և տալիս, ապա այդպիսին պարգևատրվում է փողով և պարգևագրով: Իսկ յեթե լինում է այնպիսի բանվոր, վորը կոտրում է մեքենան և փչացնում հումուլթը—նրան վոչ միայն հանդիմանություն են տուում, այլ նաև յենթարկում զրամական տույժերի: Ինչո՞ւ նույն սխտեմը չմտցնել նաև կուտնտեսություններում, քաշող ուժի, մեքենայի և հողի վերաբերմամբ: Ի հարկե, պետք է մտցնել այնպիսի կանոն, վոր առանձին բրիգադներ և կուտնտեսականներ պատասխանատու լինեն մեքենաներ և գործիքներ պահելու, բանող անասունի զրուծյան, հողամշակման և բերքի համար:

Յերկրկուտնտեսությունն այս հարցը լուծել է արդեն դրական իմաստով: Թե՛ դաշտավարության և թե՛ անասնաբուծության մեջ կազմակերպվում են մշտական բրիգադներ, վորոնց ամրացվում են վորոշ հողամասեր և արտադրութուն միջոցներ: Բրիգադներն իրենց վրա յեն վերցնում պարտավորությունների պլան, վորի մեջ պարզորոշ կերպով ասվում է, թե՛ վոր տարածություն

և ինչպես պետք է մշակվի, ինչպիսի ագրոտեխնիկական պարտադիր միջոցառումներ պետք է կիրառվեն, ինչքան բերք պիտի ստացվի և այլն: Պետք է մտցնել վատ փորակով աշխատանքի և պլանները ժամանակին չկատարելու համար աշխուրեք պակասեցնելու, ինչպես նաև լավ և հարվածային աշխատանքի համար աշխուրեքն ավելացնելու սանդղակ (շկալա): Այս միջոցառումն ճիշտ իրականացնելու դեպքում խոշոր արդյունքների կարելի չե՛ հասնել դաշտերի բերքատվությունը բարձրացնելու գործում:

Սորհանտեսային բաժանմունքները և կուտնտեսային բրիգադները, վորոնք ամրացված են վորոշ հողամասերի, պետք է ուսումնասիրեն գործարանային ցեխերի չափազանց արժեքավոր փորձը: Սոսքը, այսպես ասած, մեքենաների պասպորտացման մասին է: Ամեն մի դազդյանի և սարքոցի համար պատրաստվում է հատուկ զիբը—պասպորտ, ուր գրանցվում են մեքենայի հայտարարվելու ժամանակը, նրա մարկան, հնարավոր արտադրողականությունը, պակասությունները, «բնույթը», կատարած նորոգումներն և այլն: Այսպիսի գրանցումները հնարավորություն են տալիս ավելի լավ ոգտագործելու սարքավորանքները, կանխել կոտրումները, բարձրացնել արտադրողականությունը:

Մեքենաների պասպորտացման փորձը հաջողությամբ կարելի չե՛ փոխադրել սոցիալիստական հողագործությունից մեջ: Գործնականում պես է մեցնել գյուղացեցեսական անցագրեր, ամեն մի հողաբաժնի, հողագանգվածի համար: Այս անցագրում գրվում են հողի բնույթն ամեն մի հողամասում, թեքումները, փոսերը, յերբ և սկսվել մոտավորապես՝ կուտուրական մշակման յենթարկվել, մուխոտների սերմերով և փասատուներով վարակված լինելը և այլն: Այսպիսի պասպորտացումը վերջ է տալիս հողը հետաճանց ձեռով ոգպորտացումը վերջ է տալիս հողը հետաճանց ձեռով ոգպորտացումը

ստազործելուն, նպաստում ե հողի լավ ոգտագործմանը, դերծ ե պահում մեզ այնպիսի սխալներից, ինչպես կրկնակի ցանելը ցորենը ցորենի տեղ և արևածաղիկը արևածաղիկի և այլն:

Առաջին անգամ «Գիգանտ» խորհանտեսության բաշխիկները ձեռնամուխ յեղան իրագործելու այս արժեքավոր ձեռնարկումը: Գիգանտցիներն սկսեցին գրանցել իրենց դաշտերի պատմությունը:

Հերթը մեր յերկրամասի բոլոր մնացած խորհուրն-տեսություններին և կոլտնտեսություններին ե:

ԱԳՐՈՏԵԽՆԻԿԱՆ—ԴԱ ՑԱՆԲԱՍՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ Ե

Յերաշտի դեմ պայքարելու խնդիրների շուրջը կայացած համամիութենական կոնֆերենցիայում հետաքրքիր դեպք պատահեց: Զեկուցողներից մեկը, խոսելով ցանքսափոխության մասին, միշտ դիմում եր անցյալի «փորձին»: Իսկ յերբ ընկ. Յակովլևը հարց տվեց—կարարդոք առաջ ցանքսափոխություն, վորպես մասսայական յերևույթ նախապատերազմյան գյուղատնտեսության մեջ—այն ժամանակ զեկուցողը շփոթվեց և ստիպված յեղավ խոստովանելու, վոր այդպիսին չկար: Ընկ. Յակովլևը հետո ասեց, վոր «հաղիվ թե նպատակահարմար լինի նպատակահարմար ցանքսափոխության հարցի մասին հետադարձ ակնարկ ձգելը: Այստեղ ընկերները պաշտպանեցին հին ձևի ցանքսափոխությունը, ամեն կերպ աշխատելով ապացուցել, վոր սա այն ցանքսափոխությունը չե, ինչպիսին վոր մի ժամանակ իրր թե գոյություն ուներ, այլ ինչ վոր մի ուրիշ ցանքսափոխություն, վորը վոչ մի առնչություն չունի հնի հետ: Յես հարցրի այս ընկերներից մեկին, թե մեր յերկրում դա ինչպիսի հին ցանքսափոխություն ե յեղել, բացի հողն ուժասպառող և բերք չտվող յեռադաշտյանից: Վորանդ ե տեսել անցյալում ցանքսափո-

խություն, յերբ խոշոր կալվածատերերի մեծ մասը բարբարոսաբար եր վարում տնտեսությունը: Այս ընկերը խոստացավ պատասխանել, յեթե 5 բուլե ժամանակ տրվի իրեն: Նա ստացավ այդ 5 բուլեները, բայց ոգտագործեց նրա համար, վոր հենվելով իր անհական հիշողությունների վրա, հաստատի այն փաստը, թե վոչ մի ցանխափոխություն վորպես մասսայական յերեվույթ, չկար նախապատերազմյան ուսական ցանքսության մեջ *), այդպիսին չեր ել կարող լինել նաե մեր հեղափոխության սկզբնական շրջանի մասը գյուղացիական տնտեսություն մեջ: Այդպիսին իրագործուե եմ մեմ, մեր խորհրդային յերկիրը, հասկապես այժմ: Հենվելով խորհցեսեսությունների յեվ կոլսեսեսությունների վրա, մեմ այդ կիրագործեմ 2—3 արուս:

Ինչ ե ցանքսափոխությունը և ինչու մենք այժմ շատ ենք խոսում դրա մասին: Ցանքսափոխությունը—դա բույսերի պարբերաբար կրկնվող վորոշ հերթափոխություն ե: Այս կամ այն ցանքսափոխության գոյությունը վորոշում ե, թե ինչ չափով կուլտուրական և ինտենսիվ յեղանակով ե տարվում տնտեսությունը: Վերջապես, ցանխափոխությունը—դա ագրոսեյնիկալն յեվ ագրոսեյնիկան—ցանխափոխություն: Ինչի համար ե բույսերի վորոշ հերթափոխությունը: Բանը նրանումն ե, վոր դանազան բույսեր իրենց բերքի հետ տանում են վոչ միայն տարբեր քանակությամբ ազոտ և հանքային անոդի տարրեր, այլ և գործածում են այն և հանազան փոխհարաբերությամբ: Որինտի, հացն սպաղանազան փոխհարաբերությամբ: ազոտ և ուում ե համարյա հավասար քանակությամբ ազոտ և կալիում, իսկ կարտոֆիլն իր բերքի հետ տանում ե կալիում շատ կալիում, քան ազոտ: Հնդկացորենը (գրեչիխա) և գոնդեղը (ոսպս) սպառում են հավասար քանակությամբ ֆոսֆորային թթվում:

*) Ընդգծումն իմն ե. Գ.

Բացի դրանից, զանազան բույսեր հանքային սը-
նունդը վերցնում են հողի տարբեր շերտերից: Սա ա-
ռաջանում է նրանից, վոր այս կամ այն բույսի ար-
մատների սիստեմը միատեսակ չի զարգանում: Յեթե
խոտաբույսերը, բուն արմատ չունենալու պատճառով,
սնվում են զլխավորապես հողի վերին շերտերից, ապա
բակլային բույսերը, ինչպես նաև արմատապտուղներն
անհամեմատ լավ են ուտագործում ավելի ստորին
շերտերը:

Բացի դրանից, բակլային բույսերն իրենց արմատ-
ների վրա ունեն այսպես կոչված՝ «կոշտուկներ», վո-
րոնք պարունակում են բակտերիաներ՝ ընդունակ ողից
ազոտ ընդունելու: Իսկ ազոտը հանդիսանում է բույ-
սերի անհրաժեշտ ամենաանհրաժեշտ ելեմենտը:
Բակլային բույսերից հետո հողն ազոտով հարստա-
նում է:

Զանազան կուլտուրաներից հետո միատեսակ չի
լինում հողի կազմը: Հացաբույսերից հետո հողը կարծր
է լինում, իսկ արմատաբույսերից և արմատապտուղ-
ներից հետո—փափուկ և փուխը: Բույսերը զանազան
քանակությամբ են գործածում նաև ջուրը:

Զոր նյութերի (կորեկ, յեզիպտացորեն) մի միա-
վորի համար յերկու անգամ ավելի քիչ ջուր է ծախս-
վում, քան այլ հացաբույսերի համար: Վերջապես,
բույսերի հերթափոխությունը անհրաժեշտ պայման է
հանդիսանում մոլախոտերի և մակաբույծների դեմ
պայքարելու համար:

Մոլախոտերը զանազան կուլտուրաների ցանքսի դեպ-
քում միատեսակ չեն զարգանում: Աշնանացան և դար-
նանացան հացաբույսերի վրա մոլախոտերն ավելի
շուտ են զարգանում, քան շաքարեղեկների վրա,
վորովհետև վերջիններին հատուկ խնամք է տար-
վում: Կուլտուրաների հերթափոխությունը, մոնափանդ

շաքարեղեկների մտցնելը, հեշտացնում է պայքարը մո-
լախոտերի դեմ: Նույնը կարելի է ասել և վնասատու-
ների և ուրիշ մակաբույծների վերաբերմամբ: Այսպես
որինակ, ճակնդեղացանքսի ուսյոններում բոլորին
հայտնի յեն այնպիսի դեպքեր, յերբ թե հողի լավ
մշակումը, թե պարարտացումը չողնեցին նորմալ բերք
ստանալուն: Ինչո՞ւ է բանը: Բանը նրանումն է, վոր
ճակնդեղը յերկար ժամանակ նույն տեղում մշակելիս
բույսերի արմատների վրա զարգանում են, այսպես
կոչված՝ նեմատոդներ—հատուկ վորդեր: Գիտությունը
մինչև այժմ չի տվել այս վնասատուների դեմ պայքար-
ելու մի ուրիշ միջոց, բացի ուղիղ ցանքսափոխու-
թյունից: Նույն տեղում արևածաղիկն անընդհատ մշա-
կելիս ավելի շատ է վոջնչանում վարակիչ հիվանդու-
թյուններից: Փորձակայանները, հաշվի առնելով այս
հանգամանքը, աշնանացին դանել արևածաղիկի այնպի-
սի տեսակներ, վորոնք դիմանում են վարակիչ հիվան-
դություններին: Սակայն բանից յերևաց, վոր այս տե-
սակն էլ, (ինչպես առաջին անգամ հաստատեց Գոնի
փորձակայանը) դիմացկուն լինելով մի հիվանդու-
թյան դեմ, փչանում են, այսպես ասած, «սուբվարակով»:
Ահա թե ինչու խորհուրդ է տրվում արևածաղիկը նորից
հին տեղում ցանել վոչ շուտ, քան 5—6 տարուց:

Այսպիսով, ուղիղ ցանքսափոխությունը (բայց վոչ
յերբեք բարբարոսական յեռադաշտյանը—արոտաանդ,
աշնանացան, դարնանացան) կարևոր պայման է հան-
դիսանում բերքատվության բարձրացման համար: Մի
քանի ռնկերներ կարծում են, վոր ցանքսափոխությու-
նը—դա հնի մնացորդն է, վոր դա անպետք բան է
և չի համապատասխանում դյուղատնտեսական ուսյոն-
ների մասնադիտացման կուրսին: Ընկեր Յակովլեն ար-
ժանի պատասխան տվեց այսպիսի տրամադրությու-
ններին: «Վնորեղից հնարեցին, վոր բույսիկները դեմ

են ցանքսափոխության: Յանքսափոխությունից, վորպէս բերքը բարձրացնող միջոցից, վորպէս մուխոտերի դեմ պայքարելու միջոցից, վորպէս հողի կառուցվածքը լավացնող միջոցից—մենք վոչ մի ժամանակ չենք հրաժարվել: Յնդարանություն ե, վոր իբր թե ցանքսափոխությունը հակասում ե մասնագիտացման:

Տնտեսության մասնագիտացումը պահանջում ե գլխավոր կուլտուրայի շահին համապատասխանող ցանկաւորութիւնը: Բայց վոչ յերբեք նրա վերացում:

Ահա թե ինչու յերաշտի դեմ պայքարելու շուրջը կայացած համափութեանական խորհրդակցությունը վճռականապէս կողմնակից հանդիսացավ բոլոր խորհմանտեսություններում ե կոլտնտեսություններում ցանքսափոխություն մտցնելուն: Շատ ժամանակ չե, ինչ հոգիով կոմսար բոլոր խորհրդային ե կոլեկտիվ տնտեսություններին առաջարկեց անմիջապէս ձեռնարկել ցանքսափոխությունների վերամշակման, այն հաշվով, վոր նրանք փաստորեն անցկացվեն 1932 թվի գարնանից:

Այս գործը բոլորովին նոր ե ե բաւական բարդ: Դրա համար ել, շատ բնական ե, տեղերում ծագում են տարակուսանքի հարցեր. —ինչպէս ձեռնարկել ցանքսափոխությունների վերամշակմանը, ինչպիսի կուլտուրաներ ե ինչպէս պետք ե հերթափոխվեն, ինչպէս պիտի լինի կուլտուրաների տոկոսային փոխհարաբերությունը: Պետք ե ասել, վոր վոչ մի հնարավորություն չկա թեկուզ մի ռայոնի համար տալ պատրաստի զեղատոմս: Միայն կարելի յե նշել ցանքսափոխությունների մշակման հիմնական ուղեցույցներ: Յանքսափոխություն սահմանելիս հարկավոր ե հաշվի առնել հետեւյալ հանգամանքները: ցանքսափոխությունը պետք ե ապահովի ռայոնի, կոլտնտեսության կամ խորհմանտե-

սության վոչ տեսակավոր տնտեսական առաջադրանքների կատարումը, պետք ե համապատասխանի արտադրության թեքմանը ե մասնագիտացմանը, վորոնք նըշվում են հողային ե պլանային որգաններից: Յանքսափոխությունը պետք ե ապահովի բերքատվության բարձրացումը ե ցանքսատարածությունների ընդարձակումը, մասնական սվյալ կոյսնեստության կամ խորհմանտեսության հիմնական կուլտուրաներին: Յանքսափոխությունը պետք ե ստեղծի ամենակուլտուրական պայմաններ, տնտեսության մեքենայացումը զարգացնելու համար, աշխատանքի արտադրողականությունը ե մեր կոլտնտեսությունների ե խորհմանտեսությունների ապրանքայնությունը ե յեկամուտը բարձրացնելու համար: Յանքսափոխությունը պետք ե կառուցվի մեքենայացված տնտեսության առանձնահատկություններին համապատասխան, պետք ե ապահովվի մեքենաների ուղիղ ոգտագործումը ե ավելի խոշոր ե արտադրողական մեքենաներ ե գործիքներ գործադրելու լրիվ հնարավորությունը:

Հյուս. կովկասի չորային ռայոններում աշնանացան ցորենի գլխավոր կուլտուրայի համար ցանքսափոխության ամենալավ դաշտը—մաքուր ցելն ե: Մաքուր վաղ ցելը նպաստում ե մուխոտերի դեմ պայքարելուն, հնարավորություն տալիս հողում խոնավություն կուտակելու ե պահպանելու, թույլ ե տալիս ժամանակին կատարելու աշնանացանը:

Դրա համար ել յերաշտի դեմ պայքարելու համար նրավիբված կոնմեքենցիան վորոշակի կերպով հայտնեց, վոր չորային ռայոններում պեժ ե ցանքսափոխել մաքուր ցել արված հողամասեր: Այս հողամասը պեժ ե կազմի վողջ ցանքսաւարածության 1/6-րդ մասից վոչ պակաս, իսկ ցարհանելիքի նեժ միասին (այնեժ, ուր նրանք հալոդվում են) վոչ պակաս

ցանկանի սի յերուդ մասից: Ինչ վերաբերում է բա-
վական խոնավության ունեցող ռայոններին, ապա
այստեղ, ի հարկե, բոլորովին հաշիվ չկա մախուր ցելե
ունենալ: Նրանք իրենց տեղը պետք է գիշերն զբաղված
ցելեին:

Անասնաբուծական ռայոններում խոտերն անպալ-
ման պետք է ցանքսափոխվեն:

Յերաշտի դեմ պայքարի յերկրային կոնֆերեն-
ցիան խոշոր ուղադրութուն դարձրեց խոտացանի զար-
գացման հարցերին: Առաջարկված է մշակել հատուկ
կերային ցանքսափոխութուն:

Յերկրային գյուղատնտեսական կոնֆերենցիան,
հենվելով նախնական տվյալների վրա, սահմանեց կուլ-
տուրաների նպատակահարմար հերթափոխութուն,
ցույց տվեց լավագույն նախորդող բույսերը, վորպիսին
թույլ է առլիս վորոշելու այս կամ այն ցանքսափո-
խութուն՝ հաշվի առնելով առանձին կուտնտեսութուն-
ների կամ խորտնտեսութունների պլանային առաջա-
դրանքները:

1) Այս պեպքում պետք է հաշվի առնել, վոր առ-
նանագան ցուցենների համար լավ ստուգված նախոր-
դողները հանդիսանում են մաքուր և ակոսավոր վաղ
ցելը, շարքահերկ բակլաները, յեգիպտացորենը, սորգոն,
արևածաղիկը, գենագերչակը և այլ շարքահերկ և տեխ-
նիկական կուլտուրաները, արմատապտուղները և բու-
սանի բույսերը յերկրամասի հարավային մասում: Սա-
կայն նախորդողներն ընտրելիս պետք է հաշվի առնել
առանձին ռայոնների կլիմայական առանձնահատկու-
թյունները: Չորային ռայոններում ավելի լավ է վաղ
մաքուր ցել ունենալ, նախորդողներ չոկելիս յերակեա-
պետք է ընդունել գյուղատնտեսական փորձակայա-
նների, ինչպիսի նաև առաջավոր կուտնտեսութունների և
խորհտնտեսութունների տվյալները:

2) Գարնանացան ցուցենի, գարու և վաքսակի հա-
մար լավ նախորդողներ կլինեն բոլոր շարքահերկ կուլ-
տուրաները, բացի ճակնդեղից, միամյա խոտերը, բացի
սուգանի խոտից, բազմամյա խոտերը և ցելի վրա ցան-
ված աշնանային կուլտուրաները:

3) Շարֆաների կուլտուրաների—յեգիպտացորենի,
սորգոյի, արևածաղիկի, գենագերչակի, բամբակի և այլն
համար, ինչպես նաև արմատաբույսերի համար հարմար
նախորդողները հանդիսանում են հացահատիկային կուլ-
տուրաները, միամյա խոտը և շարքահերկերը:

4) Բազմամյա խոտերի համար—շարքահերկերը,
արմատապտուղները և մաքուր ցելերը:

5) Միամյա խոտերի համար (աշնանացան հաճար,
վիլ-վաքսակի խառնուրդ, սուգանի խոտ, մոգար)—
շարքահերկերը և հացահատիկները:

Վերև բերված դիտողութուններն ոգտակար կարող
են լինել՝ ցանքսափոխության հարցերը մշակելու ժա-
մանակ:

ԳՈՒՐՍ ԳԵՆԸ ՄՈՒՆԻՈՏԵՐԸ ՄՈՑԻԱԼԻՍԱԿԱՆ ԳԱՅԵՐԻՑ

Առանց վորևե չափազանցության կարելի յե ասել,
վոր մոլախոտերը հանդիսանում են հողագործության
համար ամենաապրտափելի չարիքներ: Մոլախոտերը ա-
մեն տարի միլիոնավոր ֆունտներ են հասցնում մեր ժո-
ղովրդական տնտեսության, մեր բերքերից խլելով առ-
յուծի բաժին:

Ամեն տարի մոլախոտերը խլում են մոտավորա-
պես վողջ բերքի կեսը և յերբեմն նույնիսկ ավելին:

Ինչո՞վ են այդքան ուժեղ ֆուս հասցնում մոլախո-
տերը: Նախ և առաջ նրանով, վոր նրանք ահագին խո-
շոր ջրման մեքենայի նման հողից դուրս են բաշում
մեծ քանակությամբ խոնավութուն: Մոլախոտերից մի

քանիսն ավելի շատ են ջուր գործածում, քան կուլ-
տուրական բույսերը: Որինակի համար, բոլորին հան-
րածանոթ ուսյուզը 1 և կես անգամ ավելի շատ է ջուր
գործածում, քան ցորենը: Այսպիսով, մեր չորային ռա-
յոնների համար, վորտեղ հողի խոնավության յուրա-
քանչյուր կաթիլը հաշվի յե առնված, մոլախոտերի ներ-
կայությունն ամենամեծ չարիքն է հանդիսանում: Սա-
կայն բացի այդ, մոլախոտերը հողից վերցնում են հենց
այն սննդանյութերը, վորոնք պետք են նաև կուլտու-
րական բույսերի համար:

Մոլախոտերը ֆուսսակար են նաև նրանով, վոր
խեղդում են ցանքսերը, իսկ նրանից մի քանիսն աջակ-
ցում են հացի պառկելուն: Բացի նրանից, վոր մոլա-
խոտերի սերմերը կեղտոտում են հացահատիկը և դրա-
նով իջեցնում բերքի արժեքը, մոլախոտերը հանդիսա-
նում են նաև սնկային հիվանդությունների և ֆուսսա-
տու միջատների տարածման ոչախներ:

Շատ հաճախ միջատները ձուլ յեն դնում և առա-
ջին անգամ բազմանում են մոլախոտերի վրա, իսկ հե-
տո արդեն անցնում են հացաբույսերին: 1924 թվին,
ԽՍՀՄ մի քանի մարզերում աշնանային վորդերի մաս-
սայականորեն հայտնաբերելը (վորոնք հսկա տարածու-
թյամբ հաճարի ցանքսեր փչացրին) բացատրվում է
վյուսնոկի գոյությամբ, վորը մյուսներից ավելի շատ
դիմացավ յերաշխին և դարգացավ մեծ քանակությամբ:

Մի քանիսը կարծում են, թե մոլախոտերը յերևան
են դալիս միայն նրանից հետո, յերբ մենք նրանց սեր-
մերը հացահատիկի հետ միասին ենք ցանում: Սա այն-
քան ել ճիշտ չէ: Ի հարկե, հացահատիկի կեղտոտ լի-
նելը մոլախոտերի աճման պատճառներից մեկն է: Բայց
պետք է նկատի ունենալ, վոր հողում շատ հաճախ
գտնվում են հսկայական քանակությամբ մոլախոտերի
սերմեր: Մոլախոտերի սերմերի մեծ մասը կարող է

պահվել հողում և մի քանի տարի չփչանալ: Իսկ հենց
վոր սերմն ընկնում է բարենպաստ պայմանում, նա-
ուժգնորեն աճում է:

Հյուսիսային կովկասում ամենաշատ տարածված
են մոլախոտերի հետևյալ տեսակները: հասարակ սեզ,
տատասկ, դաշտային խոտ, դաշտային տատասկափուշ,
վյուսնոկ, սյուսուպկա, սպիտակ թայլ, վարսականման
խոտ, վոլոուի խոտ, կաղանչան, կպչան խոտ, հասարակ
կորնգան և այլն:

Մոլախոտերի դեմ պայքարելը բարդ գործ է: Գայ-
քարի շատ ձևեր կան: Այս գործը դժվար է, բայց զրժ-
վարությունները մեզ չեն սարսափեցնում: Միայն հար-
կավոր է, վոր սոց-հողագործության բոլոր աշխատող-
ները, կուլտուսական և խորհրտուսական լայն մաս-
սաները, բոլոր կուլտուրական ուժերը գիտակցեն, վոր
պայքարը մոլախոտերի դեմ վոչ միայն գյուղատնտեսի
գործն է, այլ վողջ խորհրդային հասարակության գործը:

Յերկարատե, համառ աշխատանքով յեթե հնարա-
վոր չե ամբողջովին վոչնչացնել մոլախոտերը, ապա
գոնե կարելի յե նրանց չնչին քանակի իջեցնել: Այստեղ
գլխավոր դերը խաղում է ցանցափոխությունը, վորը
մոլախոտերի ասեցառմեղ հարվածողն է: Հացաբույ-
սերի հերթափոխումը շարժանել կուլտուրաների հե-
տով միջոց է հանդիսանում մոլախոտերի դեմ պայքա-
րելու համար: Սակայն շարժանել կուլտուրաները շա-
ս սեծ ոգուս են բերում, յեթե դաժժ մի շարի մամուր
վիճակում պահվի: Շարքամիջյան հողերը մեքենայով
մշակելու հետ միասին պետք է նաև ձեռքով քաղհանել:
Բազմամյա կերային խոտերը նույնպես մաքրում են
հողը մոլախոտերից:

Առանձին յեղանակներից կարելի յե ցույց տալ հե-
տևյալները: վաղ աշնանավար, ուշ աշնանավար, հունձ և
աշնանավար, վաղ ցանքս, մոլախոտերի վոչնչացումը ճա-

նապարհները վրա, սերմացուները գտուվը, մոլախոտե-
րի դեմ քիմիական մեջոցներով պայքարելն և այլն։
Մեծ ոգուտ կլինի, յեթե հացաբույսերի արտերը քաղ-
հանվեն։ Սարատովի՝ հացահատիկային տնտեսուլթյան գի-
տական-հետադոտական ինստիտուտի տվյալների համա-
ձայն, աշնանացան հաճարի արտերի ձեռաքաղհանն իր արդ-
յունքով հավասար և հողամշակման ախալիսի սուղ միջոց-
ներին, ինչպիսին և որինակ, հաճահակի փխրացումն
և այլն։

Մոլախոտերի դեմ պետք է վճռական պայքար հայտարարել: Պետք է հիշել, վոր չէի կարելի հաղթել յերաշտին, առանց մոլախոտերին հաղթելու:

«ԻՆՉ ՑԱՆԵՍ, ԱՅՆ ԿՀՆՁԵՍ»

Սա թեև հին, բայց իմաստուն առած է։ Վատ չե՞ր լինի, յեթե խորհանդեսով յունեների, կոլտնտեսով յունեների և ՄՏԿ բոլոր աշխատողները հիշեյին այդ առածը։ Թվում է թե սրա մեջ նոր փոխինչ չկա։ Շատ վաղուց հայտնի չէ, վոր լավ բերք կարելի չէ ստացաել միայն այն ժամանակ, յերբ ցանքսը կատարված է լավ վորակի սերմացուով։ Սակայն բոլորը պարզ չեն պատկերացնում, թե ինչու այդ այդպես է և հաճախ չիմանալով, անցնում են ցուցված կանոնի կողքով։ Հասկալոր հացահատիկային սերմացուների գտումը և ախտահանումը վաղուց է ինչ գործադրվում է։ Սակայն գտումն ու ախտահանումը բոլոր տեղերում հարկ չեղած խնամքով չի կատարվում, ահա այդ պատճառով է, վոր միշտ որեւոր յեղածին պես արդյունք չի ստացվում։ Քիչ չեն դեպքեր, յերբ ցանքսի համար սերմացու պատրաստելուն վոչ վոք լավ չի հետևում։ Հաճախ սերմացուն պատրաստում են անհարմար շենքերում, անխնամ, ինչպես վոր պատահի։

Նովոշերկասկի ռայոնի Բադանսկի գյուղի կոլտոճ-

տեսութիւններէց մեկում անցյալ տարի զարնանայցան
ցորենի սերմացուն վոչ թե հականեխեցին, ալ թու-
նավորեցին: Յօրենը շատ քիչ բուսեց: Ինչո՞ւ այդպէս
չեղավ: Շատ պարզ է: Գլուղատնտեսը մի կտոր թղթի
վրա գրեց ակտահանիչների քանակը: Հենց այս թղթի
համաձայն էլ աշխատեց ակտահանող բրիգադը: Իսկ
թե ինչպէս աշխատեց, դա արդեն վոչ վոքի գործը չէր:
Գործին տեղյակ մարդկանցից վոչ վոք չմտավ շտեմա-
րան, չհետաքրքրվեց, թե ինչպէս է գնում գործը: Բրի-
գադը, հաւանաբար, կամ շփոթվել է չիմանալուց, կամ
թե կուլակի ազդեցութեանը յենթարկվելով, գիտավո-
րյալ կերպով է արել այդ: «Սխալը» պարզվեց միայն
այն ժամանակ, յերբ յեկան ցորենը հնձելու: Սյապխի
դեպքեր յեզակի չեն:

Յերբորդ բոլշիկլան գարնան համար սերմացու
հախապատրաստելիս լիջ միայն պետք է խուսափել
վերոհիշյալ սխալներէից, այլ և խոշոր հափով բարձրաց-
նել գոման և ախտահանման վորակը:

Խորհրդային իշխանությունը վիթխարի հաջողու-
թյուններ ձեռք բերեց գտնված սերմացուն սոցիալիստա-
կան դաշտերն ուղարկելու գործում: Կան հատուկ սերմ-
նարուծական կոլտնտեսություններ և խորհանտեսու-
թյուններ, ամբողջ տրեստներ, կոլտնտեսական միավո-
րություններ, վորոնք զբաղվում են սերմնարուծությամբ:
Մտեղծված և տեսակավոր սերմացուների հատուկ պե-
տական ֆոնդ: Այժմ արդեն համարյա ամեն մի կոլ-
տնտեսություն և խորհանտեսություն հնարավորություն
ունի բարձր տեսակի սերմացու ստանալու, համաձայն
տվյալ ռայոնի պայմաններին: Հարկավոր և միայն, վոր
մեր խորհանտեսությունները և կոլտնտեսությունները
աշխատողները ուշադրությամբ վերաբերվին այս գործին
և կատարեն գյուղատնտեսագիտական այն բոլոր ցու-
ցումները, վորոնք վերաբերում են տեսակավոր հացա-

37

բաւսերը մշակելուն և նրանք անհրաժեշտ մաքրութեան մեջ պահելուն: Սա ձեռնառու յե փոշ միայն պետութեան համար ամբողջութեամբ վերցրած, այլև առանձին վերցրած՝ ամեն մի տնտեսութեան համար:

Մակայն գտատեսակ սերմացու ունենալու դեպքումն ել չի կարելի հրաժարվել նրա գտումից և տեսակավորումից: Յանքսի համար պետք է պատրաստել առողջ և լրիվ կշիռով հատիկներ: Միայն այս պայմանով մենք կստանանք միահավասար ծիւեր և առատ բերք:

Մեզանում ամեն ժամանակ չի կիրառվում սերմերի բեղունութեան փորձարկումը: Իսկ դա անհրաժեշտ է իմանալ, որինակ, սերմացույի նորման փորձելիս: Մերմի բեղունութեանը կարելի յե փորձել զանազան յեղանակներով: Պարկերից կամ շտեմարաններից վերցնում են ցանքսի համար նշանակված սերմացույից մի բուռ հատիկներ և խառնում, հետո ջուկում են 2-3 բաժին առողջ սերմեր—ամեն մի բաժնում 100 հատ: Աղտեղութեանները, չոփերը և ջարդված հատիկները դեն են գցում: Հետո, սովորական ավսեյի կամ այլ ամանեղենի վրա նախապես փռում են տաք ավազ կամ ծածկում են թափանցիկ թղթով: Թղթի կամ ավազի վրա շարքերով դարսում են սերմեր, մի տեղում 100 հատ, ջրով առատ թրջում և վերևը ծածկում են նույնպես թաց թղթով կամ լաթով: Սերմերը պետք է տեղավորենք տաք, այլ փոշ թե շոգ տեղում և ամբողջ ժամանակ նրանց խոնավ վիճակում պահել, ամեն կերպ հետևել, փորպեսդի ողի ազատ անցք լինի դեպի սերմերը, ամեն որ պետք է նայել և հաշվել ծլած սերմերը (ծլած հաշվում են այն ժամանակ, յերբ ծլերի բարձրութեանը հավասար լինի սերմի մեծութեան): Փորձնարկուն անց է կացվում 10 որվա ընթացքում:

Յեթե, որինակի համար, մի բաժնում 10 որվա

ընթացքում աճեց 95 հատիկ, իսկ յերկրորդում 98, ապա վերցնում ենք միջինը և կստանանք 96,50/0:

Կարևոր աշխատանք է նաև սերմերի հակաանխումբը: Հակաանխումբը նրա համար է, փորպեսդի հատիկի մակերեսի վրա յեղած փոշեսուսակներն սպանվեն և դրանով վերջ տրվի բոլոր կոշտեսուսակներին ծանոթ ժանգը հիվանդութեանը, փորն ահագին մնաս է տալիս դյուղատնտեսութեան: Ժանգրի դեմ պայքարելու համար գործադրվում է հակաանխումբ 2 յեղանակ թաց և չոր: Թաց հակաանխումբը մեծ մասամբ կատարվում է Փորմալինի լուծույթով: Լուծույթը կազմվում է այսպես. մի մաս (քառասուն տոկոսային) Փորմալինին վերցնում են 300 մաս ջուր: Նկատի պիտի ունենալ, փոր լուծույթի ուղիղ կազմելը խոշոր նշանակութեուն ունի: Զիշտ չկազմված լուծույթը կարող է չսպանել փոշեսուսակի սերմիկներին, կամ թե փառ է անդրադառնում բեղունութեան վրա: Հակաանխումբն ամենից ավելի լավ է կատարել մեքենայով: Մեքենաների չլինելու դեպքում ախտահանում են ձեռքի գործիքներով: Ինչպես յեն թրջում հատիկները. թիերով նրանց շուռ տալով: Այս կամ այն յեղանակով թրջված հատիկներ գիղված վիճակում 2 ժամ պետք է պահել կտավի տակ, իսկ հետո չորացնել ստվերում, քայց փոշ յերբեք արևի տակ: Լավ կլինի, յեթե ախտահանվի փոշ թե միայն հատիկը, այլ նաև պարկերը, շարքացաներն և այլն: Ախտահանումը պետք է կատարել փոշ շուռ, քան ցանքսից 2-3 որ առաջ:

Թաց ախտահանման համար յերբեմն գործածվում է նաև պղնձի արջասուր (մի տոկոսային լուծույթ), սակայն նա նվազեցնում է բեղունութեունը:

2որ ախտահանման (հակաանխումբ) ձևն սկսվեց յայն չափով ողտադործվել 1925 թվից: Նրա հարմարութեունը կայանում է նրանում, փոր ախտահանումը կարող է կատարվել առաջուց: Բաղի դրանից, կարիք չի

լինում հատիկը չորացնելու: Չոր ախտահանման համար մեղանում ամենից ավելի գործածվում են պղնձի արջասպ, ամֆաթիթվային պղինձ և փարիդյան կանաչ: Չոր ախտահանման դեպքում սերմացու են խառնում են թուֆների հետ, փորի շնորհիվ թունավոր փոշին կաշու է սերմերին, հետո, մանելով հողի մեջ, սպանում է փոշանկի սերմիկներին: Չոր ախտահանումը լավ է կատարել մեքենաներում: Հատուկ դրա համար կան «Իդեալ» և «Նիլով» մեքենաներ: Մեքենաների չլինելու դեպքում ախտահանումը կատարել տակառների մեջ, փորտեղ լեցնում են հատիկը և համապատասխան քանակությամբ թուֆ, հետո տակառը մոտ 5 րոպե թափ են տալիս կամ չրջմըլում, մինչև փոր թունավոր փոշին կաշի սերմերին:

Յյն հատիկը, վոր չոր յեղանակով, կամ պղնձի արջասպի խառնուրդով է ախտահանված, այսպիսին անպետք է անասունի կերի և աղալու համար: Իսկ ֆորմալինի լուծույթով հականեխված հատիկը, յեթե խնչ-խնչ պատճառներով չի կարելի ցանել, ջրով պետք է լվալ և լավ չորացնել, փորից հետո նա կարող է գործածվել:

ՊԵՏԲ Ե ՊԱՅԵԼ ԱԳՐՈՆՈՄԻԱԿԱՆ ԺԱՄԿԵՏԵՐԸ

Փյուղատնտեսական արտադրության մեջ առանձին աշխատանքների կատարման ժամկետերը պահպանելը շատ մեծ նշանակություն ունի: Նույնիսկ մեկ-յերկու օրվա ուշացումը բերքի զգալի կորուստներ է առաջացնում: Սա հատուկ է բոլոր դաշտային աշխատանքների համար, բայց մանավանդ ցանքի, քաղհանի և բերքահավաքի:

Առանձնապես ուժեղ ազդեցություն են թողնում ցանքների ժամկետերը: Ցանքսի ժամանակ չպետք է բաց թողնել ամենահարմար օրերը: Այլապես սերմերը հողի մեջ ընկնում են նվազ նպաստավոր պայմաննե-

րում, չեն կարող ոգտագործել հողի խոնավությունը (մանավանդ չորային ռայոններում) և հետագայում ցանքսերն ավելի մեծ չափով կենթարկվեն յերաշտի, հիվանդությունների և վնասատուների ազդեցության:

Թե ինչքան մեծ ազդեցություն ունեն ցանքսերի ժամկետերը դարնանացան ցորենի բերքի վրա—դա յերևում է Հյուս. Կովկասի գյուղատնտեսական փորձակայանների տվյալներից:

Ցանքսերի ժամկետերը	Դարնանացան ցորենի միջին բերքը ցնաներով 1 հեկտարից	
	ա. Յերկային դա փորձակայան	բ. Կոբանի դա փորձակայան
Վաղ	9,6	16,8
Միջին	6,4	—
Ուշ	5,1	10,9

Այս աղյուսակը հատուկ բացատրություն չի պահանջում: Նա վերին ստորի մասի պարզ ասում է, վոր ցանքսերի ժամկետերը վոչ մի կերպ չի կարելի ձգձգել: Հյուս. Կովկասի չորային ռայոններում վաղ դարնանացանը պետք է աշխատել անցկացնել 7-8 օրում: Հարավային ռայոնների համար մի փոքր ավելացումը թույլատրելի չէ: Սերածաղիկը նույնպես հասկավորների հետ միաժամանակ կարող է ցանվել: Յեզիպտացորենը, մոտավորապես, ցանվում է վաղ դարնանայինների ցանքսն սկսելուց 15-20 օր հետո: Յիլը պետք է կատարել մայիսի 15-ից վոչ ուշ:

Աշնանավարի տարածությունն անբավարար լինելու դեպքում ցանքսը պետք կլինի կատարել դարնանավարի վրա: Հարկավոր է միայն դարնանային վարը կատարել վորքան կարելի չէ շուտ: Հացաբույսերի հա-

մար գարնանավարը շատ խորունկ չպետք է լինի: Այսպես, ըստ Սարատովի հատիկային ինստիտուտի տվյալների ըբալորովին կարիք չկա գարնանացան ցորենի համար վարը 8 սանտիմետրից ավելի խորը կատարել: Թորունը հերկ կատարելով, մենք վոչ միայն բարբարոսաբաի ծախսած կլինենք քաշող ուժը, այլ նաև հանցավոր կերպով կերկարացնենք այս աշխատանքի կատարման ժամկետը: Սակայն յեթե դաշտը մոլախոտերով շատ է ծածկված, յեթե շատ կարծր հող է հերկվում, ապա շատ պարզ է, վոր այս դեպքում առանց խորունկ վարի չես կարող յոլա գնալ: Դրա համար, առանձին կոլտնտեսությունների և խորհանտեսությունների պայմաններում պիտի ստուգել և ճշտել դ-տ. փորձակայանների յեզրակացությունները:

Պետք է մատնանշել նաև, վոր ցանքսերի վաղ ժամկետներն անադին նշանակություն ունեն նույնպես մոլախոտերի դեմ պայքարելու դործում: Դնեպրոպետրովսկու փորձակայանի 1930 թվի տվյալներն ասում են, վոր մարտի 22-ին կատարված գարնանացորենի ցանքսի բերքը հավասար է 16,2 ցենտների 1 հեկտարից, իսկ ցանքսը հացի բզեզով վարակված է լինում 4,6 տոկոսով: Ապրիլի 6-ին ցանելու դեպքում, հենց միևնույն գարնանացորենի բերքը նվազեց մինչև 12,28 ցենտներ: Ապրիլի 17-ին ցանելիս ցորենի բերքն ընկավ մինչև 4,35 ցենտներ, բզեզով վարակված լինելու տոկոսը բարձրացավ 29,3 տոկոսի: Մայիսի 3-ի ցանքսը հեկտարի կափով իջեցրեց բերքը — մինչև 2,5 ցենտներ, իսկ վարակումը հասավ 62,7 տոկոսի: Ցանքսերի վարակվելու տոկոսն այլ փաստաթուղթից՝ նույնպես ավելացավ ուշ ցանելու պատճառով:

Նվազ նշանակություն չունեն նաև շարքահերկ կուլտուրաները խնամելու ժամկետերը: Վերցնենք թեկուզ արեածաղիկը: Նա պահանջում շատ ուշադիր իր-

համը: Յերկարամյա փորձերի տվյալներով, յեթե արեածաղկի ճեղքումը նորմալ ժամկետից ուշ կատարվի, ապա այդ դեպքում 1 հեկտարից բերքը կիջնի մինչև 2 և ավելի ցենտներ:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿՑՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆԳՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳՈՐԾԱՎԱՐՁԻ ՄԱՍԻՆ

Ամենալավ առաջավոր ազրոտեխնիկան չի կարող իրադործվել, Յեթե արատադրության կազմակերպումը լավ հիմքերի վրա չի դրված: Ազրոտեխնիկան պետք է ուժեղացվի կազմակերպման միջոցով: Թե մեկը և թե մյուսն իրարից անբաժանելի յեն: Մենք քիչ դեպքեր չենք նկատել, յերբ թափթփվածության, գործին անպատասխանատու կերպով վերաբերվելու պատճառով բարդ և թանդարժեք մեքենաները կանգնել են, դարնանացանի ժամանակ ձեռք բերված հաջողություններն աչքաթող են արվել: Առանց գործավարձի, աշխատանքի հաշվառման, աշխատանքային կարգապահության, առանց հավասարեցման և դիմադրկության վերացման, առանց կոլտնտեսական և խորհանտեսական լայն մասնաների մեջ սոցմրցումն ու հարվածայնությունը ծավալելու հնարավոր չի լինում խորհանտեսություններն ամրապնդել, կոլտնտեսությունները կազմակերպչորեն և տնտեսապես ամրացնել, կոլտնտեսությունների արտադրության պլանավորումը լավացնելը խոշոր նշանակություն ունի. առանց դրան չի կարելի յերաշխավորել պետական առաջադրանքները ժամկետերին կատարելու: Խոստովի կուսակաիվի ժողովներում արած գեկուցումներից մեկում Յերկրիումի քարտուղար ընկ. Շերովգանը հայտնեց, վոր բերքահավաքի և աշնանային կամպանիայի մեջ մեր յերկրամասի կոլտնտեսությունների հետ միալու ղլխավոր պատճառը կոլխոզային տնտեսությունների անընդունակությունն է իրենց աշխատանքն ու-

դիդ գնելու գործում: Ըստ եյության կոլտնտեսություններն իրենց աշխատանքն այնպես են կառուցում, ինչպես անհատական տնտեսությունները: Վերջիններիս մեջ նկատվում եր աշխատանքների հերթականություն. սկզբում անում եյին մի աշխատանք, հետո անցնում եյին մյուսին, յերրորդին և այլն: Սույն տնտեսությունը չի կարող այսպես աշխատել: Նա պետք է կարողանա միաժամանակ կատարել մի քանի այնպիսի աշխատանքներ, վորոնց ժամկետները զուգադիպում են: Գործի միայն այսպիսի դրույթը կարող է ապահովել աշխատանքի բարձր արտադրողականությունը և պլանային առաջադրանքների կատարումը: Կոլտնտեսությունները և խորհրտնտեսությունները պետք է այնպես դասավորեն քաշող ուժը, մեքենաներն և բանվորական ուժը, այնպես ծրագրեն արտադրությունը և այնպես լարված աշխատեն, վոր հնարավոր լինի միաժամանակ կատարել գյուղատնտեսական այն բոլոր կամպանիաները, վորոնք ընկնում են տվյալ ժամանակաշրջանում: Իսկ դա հնարավոր է իրականացնել միայն այն դեպքում, յերբ դիմադրկությունը վերացնելու և գործավարձը կիրառելու հիման վրա աշխատանքն ուղիղ կադմակերպվի խորհրտնտեսություններում և կոլտնտեսություններում: Կոլխոզներում աշխատանքը կադմակերպելու մասին Համկենտգործկոմի վերջերս կայացրած վորոշումների մեջ ասված է հետևյալը. «Կոլտնտեսության կադմակերպչական-տնտեսական ամրապնդման, աշխատանքի արտադրողականության և կոլտնտեսության ապրանքայնության բարձրացման գլխավոր ողակը պետք է հանդիսանա աշխատանքի կադմակերպումը՝ բացառապես գործարքային աշխատանքի հիման վրա:

Գործավարձը պետք է անցկացվի այն հաշվով, վոր կոլտնտեսություններում աշխատանքը վարձատրելիս հաշվի առնվեն արտադրված մթերքների քանակն ու

վորակը և գյուղատնտեսական արտադրության առանձին տեսակների բնույթը»:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՎԱՂՈՒԹՅՈՒՆ—ԿՈՆՏԵՏՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԽՈՐՀՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆԲԻ ՎՈՐԱԿԻ ՎՐԱ

Յերկրային Գործադիր կոմիտեն 1931 թվի դեկտեմբերի 14-ին վորոշում հանեց—յերկրամասում կադմակերպել հատուկ գյուղատնտեսական տեսչություն: Վորոշման մեջ ասված է. «Յերկրագլխարչության կից, իսկ տեղերում մարզային, ռայոնական հոգվարչություններին և գյուղխորհուրդներին կից կադմակերպել դաշտային աշխատանքների վորակն ստուգող Պետական Տեսչություն, վորը պետական հսկողություն է կատարում իմանալու, թե խորհրդային, կոլեկտիվ և անհատական տնտեսություններն ինչ չափով ուղիղ և ժամանակին են կատարել ագրոտեխնիկական միջոցառումները, վորոնք կոնարակտացիաներում մտնում են պայմաբարձի հսկում է նաև ագրոտեխնիկայի վերաբերյալ սահմանված միջոցառումների կատարման վրա»: Գործառնմանված միջոցառումների կատարման վրա յե հատուկ տեսականորեն հսկողություն իրագործվելու յե հատուկ տեսչությունների կողմից, վորոնք աշխատում են հոգվարչությունների անմիջական ղեկավարության տակ: Գյուղեթյունների տեսչի պարտականությունը կատարում է խորհուրդներին կից գյուղատնտեսական արտադրողականությունների նախագահը: Կադմակերպված տեսչության պարտականությունն է՝ 1) հետևել բերքատվության պարտականությունն է՝ 2) հետևել ցանքսի ժամկետներին, հողամշակմանը և բերքահավաքին, հետևել սերմերի ախտահանմանը, ցանքսի տեխնիկային, ցանքսափոխությունների մտցնելուն, գյուղատնտեսական վնասատուների գեմ

պայքարելուն, 3) հսկել և հետևել գյուղատնտեսական բուր չիմնարկներին և կազմակերպություններին, ապահովելով նրանց մասնակցությունը բերքատվության ապրանքայնության բարձրացման գործին և այլն: Տեսուչներն իրավունք ունեն դրամական տույժեր նշանակելու գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների դեկավորների վրա, զրկելու նրանց գյուղմիասնարկի արտոնությունից և, վերջապես, դատի տալ այն աշխատողներին, վորոնք զիտակեցաբար չեն կատարում կառավարության և տեղական կազմակերպությունների ցուցումներն՝ ագրոտեխնիկայի հարցերի վերաբերյալ: Տուգանքի չափը 25-ից մինչև 500 ռուբլի յե, նայած թե ո՞վ և ինչի համար ե տուգանվում: Դատախազությանն առաջարկված ե 3 որում քննել այն դործերը, վորոնք տրվում են գյուղատնտ. տեսչության կողմից:

Այստեղ մի անգամից պիտի ասել, վոր գյուղատնտեսական տեսչության աշխատանքն այն ժամանակ միայն լավ արդյունք կտա, յերբ նա ընթանա կոլտնտեսական և խորհրտնտեսական լայն մասսաներին սոցիալադործության լավ վորակի համար մղվող պայքարի շուրջը կազմակերպելու գծով:

Տեսչությունը պետք ե շրջապատվի խորհրտնտեսությունների և կոլտնտեսությունների լավագույն հարվածայիններից կազմված լայն ակտիվով: Տեսուչները պետք ե կազմակերպեն և զլխավորեն վորակի հարվածային բրիգադներ: Այսպիսի բրիգադներ տեղերում ալ դեն կազմակերպվում են («Գիգանտ» խորհրտնտեսություն): Այս ճանապարհով գնալով ե, վոր գյուղատնտեսական տեսչությունը կկարողանա հաջողությամբ կատարել իր վրա դրված խնդիրները և խոշոր դեր խաղալ սոցիալիստական դաշտերի բերքատվությունը կրկնապատկելու և յեռապատկելու գործում:

Ответственный редактор
А. Г. Авакян
Технический редактор
А. Г. Мазмания

№ 2067
1932

Сд. в набор 26/1—1932 г.
Сд. в печать 8/II—1932 г.
Об'ем 1 1/2 печ. листа
Тираж 2000 экз.

Упомянуты № 1062. Газ.-кн. тип. СККПО. Статформат Б6 125X176. Зама № 415
Гор. Ростов на Дону.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Բոլշևիկյան հաղթանակների թվերը	1
Տիրապետել սոցիալիստական հողագործության տեխնիկային	9
Հյուսիսային Կովկասը՝ պիտի դառնա ոեկոլոգային բերքերի յերկրամաս	16
Վերացնել հողի դիմադրելությունը	20
Սգրոտեխնիկան—դա ցանքափոխությունն է . . .	26
Դուրս քշել մոլախոտերը սոցիալիստական դաշտերից	33
«Ինչ ցանես, այն կհնձես»	36
Պետք է պահել ագրոնոմիական ժամկետերը . . .	40
Բյուզատնտեսական համակցված աշխատանքների և դործավարձի մասին	43
Պետական հսկողություն—կոլտնտեսությունների և խորհրտնտեսությունների աշխատանքի վրա	48

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0291597

6494

С. Х. О.

16.966

На армянском языке

ПЕРЕРВА

НА БОРЬБУ ЗА ПОДЪЕМ УРОЖАЙНОСТИ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ ПОЛЕЙ

Из-во „СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ“

ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՆԻ ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ,
ՄՈՍԿՈՎԱԿԱՅԱ ՓՈՂ. 53
ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ (ԿՆԻԳՈՑԵՆՏՐ)